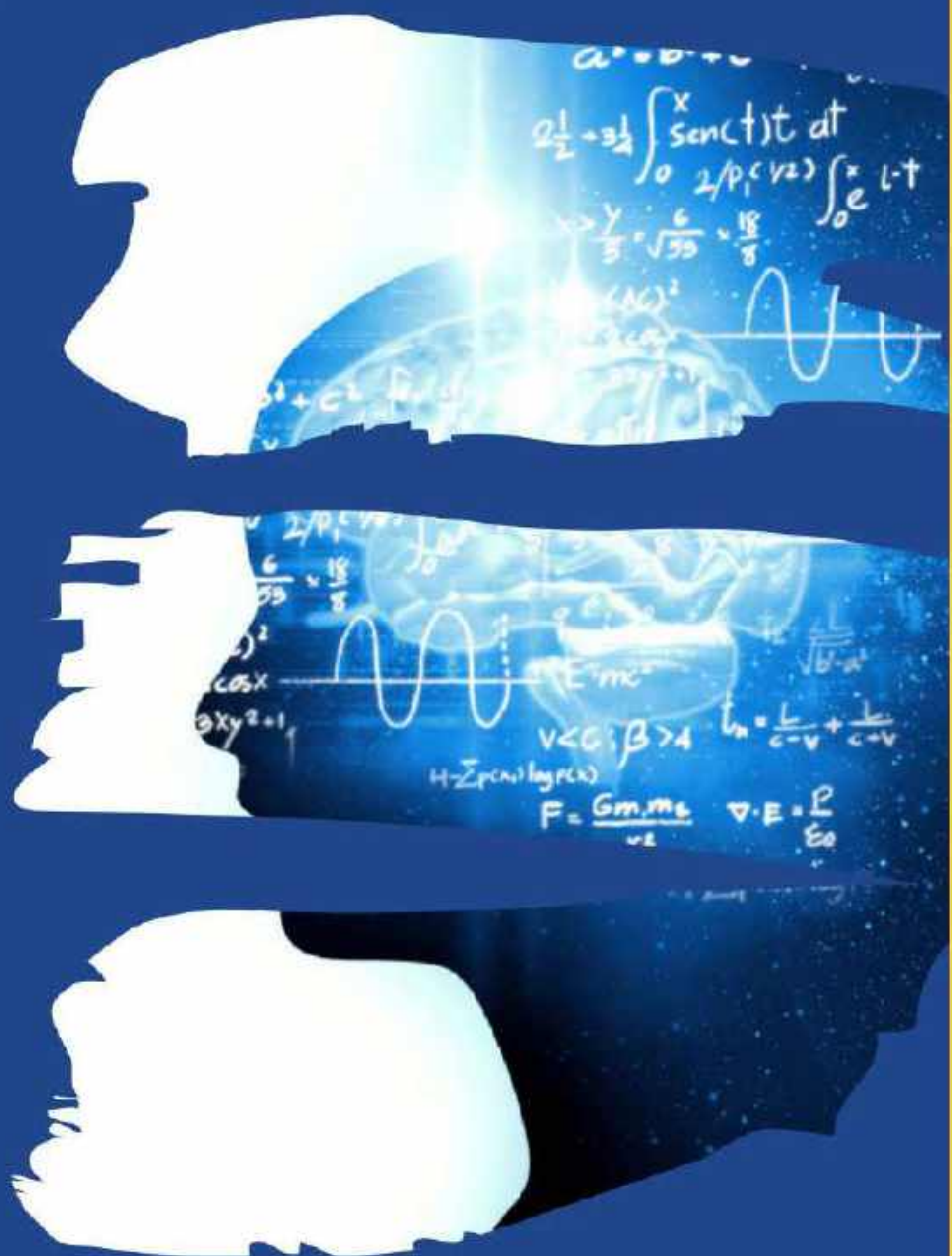

Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та
освіти
ISSN 2786-6165 (online)

Bulletin of Science and Education

№ 5(47) 2026

Видавнича група «Наукові перспективи»
Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

№ 5(47) 2026

Київ – 2026

Publishing Group «Scientific Perspectives»
Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

№ 5(47) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

Ідентифікатор медіа R40-05847

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47))

«Вісник науки та освіти»: журнал. 2026. № 5(47) 2026. С. 6300

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 01.06.2026, № 1/6-26)

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та
археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та
педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології
(спеціальність - 035 філологія)*

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних наук та мистецтва

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходить застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Котельницький Назар Анатолійович – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурних комунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього (Україна)

Редакційна колегія:

- ✓ **Азарова Лариса Євстахіївна** - докт.філол.наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (Україна)
- ✓ **Берест Ігор Романович** - доктор історичних наук, професор кафедри медійних технологій, інформаційної та книжкової справи, Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)
- ✓ **Беррі, Стівен** доктор історичних наук, професор, професор епохи Громадянської війни Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії (США)
- ✓ **Вукілова Катерина Володимирівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Україна)
- ✓ **Гурко Олена Василівна** - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
- ✓ **Заур Алієв** доктор філософії з історії науки, доктор філософії з політичних наук, доцент, доцент Інституту філософії та соціології НАНА, Азербайджан (Азербайджан)
- ✓ **Р. Ахмад Закі Ель Ісламі**, доцент, професор, доктор філософії, Департамент наукової освіти, Факультет підготовки вчителів та освіти, Університет Султана Агенга Тіртаяса, (Індонезія)

- ✓ **Робак Ігор Юрійович** - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Україна)
- ✓ **Рубан Микола Юрійович** - доктор філософії з історії та археології, член правління Луганського обласного об'єднання ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, голова правління громадської організації "Фонд відновлення залізничної спадщини України" (Україна)
- ✓ **Сайд М. Ісмаїл** доктор наук, професор, професор кафедри англійської мови, Коледж природничих наук і гуманітарних наук, Університет принца Саттама бін Абдулазіза, Аль-Хардж (Саудівська Аравія)
- ✓ **Синявська Олена Олександрівна** - кандидат історичних наук, доцент, доцент Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)
- ✓ **Січкаренко Галина Геннадіївна** - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Україна)
- ✓ **Скляр Ірина Олександрівна** - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (Україна)
- ✓ **Супрун Володимир Миколайович** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Україна)
- ✓ **Хитровська Юлія Валентинівна** - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
- ✓ **Юган Наталія Леонідівна** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри літературознавства, східної філології і перекладу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, практичний психолог у закладах освіти, член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Української асоціації когнітивної лінгвістики та поетики, Міжнародної федерації арт-терапії та самореалізації особистості (Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

- Загура Ф.І., Петришин М.Ю., Зубрицький Я.Я.** 3314
*ПОТЕНЦІАЛ ІНКЛЮЗИВНОГО СПОРТУ У ВІДНОВЛЕННІ
ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ*
- Зажарська Г.П., Коваленко К.М.** 3328
*ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ЗДОБУ-
ВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНОГО
ЗМІСТУ*
- Зажарська Г.П.** 3339
*СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ
В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ*
- Захарова О.В., Дарієнко А.В.** 3349
*МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕ-
СІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ*
- Зорочкіна Т.С., Здір Д.Р., Пакушина Л.З.** 3360
*ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК СКЛА-
ДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬ-
НОЇ ОСВІТИ*
- Іваницька Л.П.** 3368
*НЕЙРОКОРЕКЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМ У ПОДО-
ЛАННІ МОВЛЕННЄВИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ*
- Іванченко Т.М.** 3384
*ГЕНЕЗИС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТ-
КОВОЇ ШКОЛИ В ЗАКЛАДАХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
XX СТОЛІТТЯ*
- Ігнатенко Н.В.** 3399
*ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В
УМОВАХ АДАПТИВНОГО НАВЧАННЯ*
- Ільченко А.І., Бермас О.М.** 3411
*ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПІД-
ГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ: ДОСВІД ТЕРМІНОЛОГІЧНО ОРІЄНТО-
ВАНОГО НАВЧАННЯ У НЕМОВНИХ ЗВО*

УДК 37.091.33:94]:004:37.018.43

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)-3399-3410](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47)-3399-3410)

Ігнатенко Наталія Віталіївна доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0002-3264-0315>

ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ АДАПТИВНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті здійснено теоретико-методичний аналіз сучасних педагогічних технологій як засобу персоналізації історичної освіти в умовах адаптивного навчання. Обґрунтовано актуальність адаптивного підходу в контексті трансформації освітнього процесу, реалізації концепції Нової української школи та посилення ролі особистісно орієнтованого й компетентнісного навчання. Визначено сутність адаптивного навчання та розкрито його значення у забезпеченні гнучкої організації навчально-пізнавальної діяльності учнів з урахуванням їхніх індивідуальних освітніх потреб, рівня підготовки, навчального темпу, пізнавальних інтересів і можливостей.

Охарактеризовано дидактичні можливості сучасних педагогічних технологій у навчанні історії, зокрема інтерактивних, ігрових, дискусійних, проєктних і цифрових технологій. Висвітлено педагогічні можливості кооперативного навчання, симуляцій та імітаційних ігор, навчальних дискусій і проєктної діяльності у контексті персоналізації історичної освіти та розвитку критичного мислення, комунікативних умінь, навичок співпраці й самостійної пізнавальної діяльності учнів.

Особливу увагу приділено цифровим технологіям та онлайн-ресурсам як важливому засобу реалізації адаптивного підходу в історичній освіті. Проаналізовано дидактичні можливості освітніх платформ, інтерактивних сервісів, цифрових карт, хронологічних стрічок і мультимедійних ресурсів у процесі навчання історії. Доведено, що використання цифрових технологій сприяє диференціації навчальних завдань, організації індивідуальних освітніх маршрутів, формувальному оцінюванню, моніторингу навчальних досягнень та педагогічному супроводу учнів.

Обґрунтовано, що персоналізація історичної освіти в умовах адаптивного навчання ґрунтується на комплексному поєднанні різних педагогічних технологій, дидактична взаємодія яких забезпечує перехід від

репродуктивної моделі навчання до особистісно орієнтованої та компетентнісної історичної освіти. Визначено роль учителя як фасилітатора, консультанта та координатора індивідуальної освітньої траєкторії учня.

Ключові слова: адаптивне навчання, персоналізація освіти, історична освіта, інтерактивні технології, проєктне навчання, цифрові технології, онлайн-ресурси, індивідуальна освітня траєкторія, компетентнісний підхід.

Ihnatenko Natalia Vitaliyivna Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of World History and Religious Studies V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0002-3264-0315>

TECHNOLOGIES FOR THE PERSONALIZATION OF HISTORY EDUCATION IN THE CONTEXT OF ADAPTIVE LEARNING

Abstract. The article presents a theoretical and methodological analysis of modern pedagogical technologies as a means of personalizing history education in the context of adaptive learning. The relevance of the adaptive approach is substantiated in the context of educational transformation, implementation of the New Ukrainian School concept, and the growing importance of learner-centered and competency-based education. The essence of adaptive learning is defined, and its significance in ensuring the flexible organization of students' cognitive and learning activities, taking into account their individual educational needs, level of preparation, learning pace, cognitive interests, and abilities, is revealed.

The didactic possibilities of modern pedagogical technologies in history teaching are characterized, including interactive, game-based, discussion-based, project-based, and digital technologies.

The pedagogical possibilities of cooperative learning, simulations and role-playing games, educational discussions, and project activities are highlighted in the context of personalizing history education and developing students' critical thinking, communication skills, collaboration skills, and independent cognitive activity.

Special attention is paid to digital technologies and online resources as important means of implementing the adaptive approach in history education. The didactic possibilities of educational platforms, interactive services, digital maps, timelines, and multimedia resources in the process of teaching history are analyzed. It is proved that the use of digital technologies contributes to the differentiation of learning tasks, the organization of individual educational pathways, formative assessment, monitoring of students' academic achievements, and pedagogical support.

It is substantiated that the personalization of history education in the context of adaptive learning is based on the integrated combination of various pedagogical technologies, whose didactic interaction ensures the transition from a reproductive learning model to learner-centered and competency-based history education. The role of the teacher as a facilitator, consultant, and coordinator of the student's individual educational trajectory is determined.

Keywords: adaptive learning, personalization of education, history education, interactive technologies, project-based learning, digital technologies, online resources, individual educational trajectory, competency-based approach.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку освіти характеризується активною трансформацією підходів до організації навчального процесу, зумовленою потребою переходу від стандартизованої моделі навчання до особистісно орієнтованої та компетентнісної освіти. У контексті реалізації концепції Нової української школи особливої актуальності набуває проблема забезпечення індивідуалізації та персоналізації навчання, створення умов для розвитку пізнавальної активності, самостійності та творчого потенціалу учнів. У зв'язку з цим важливого значення набуває впровадження педагогічних технологій і цифрових інструментів, що забезпечують реалізацію принципів адаптивного навчання та спрямовані на врахування індивідуальних освітніх потреб, навчальних можливостей, пізнавальних інтересів і темпу засвоєння навчального матеріалу кожним учнем.

Проблема адаптивного навчання є особливо актуальною для історичної освіти, оскільки навчання історії передбачає не лише засвоєння значного обсягу фактологічного матеріалу, а й розвиток критичного мислення, умінь аналізувати історичні джерела, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані судження та здійснювати самостійну пізнавальну діяльність. Водночас сучасний освітній процес характеризується значною різноманітністю учнівських колективів за рівнем підготовки, навчальної мотивації, пізнавальних можливостей та індивідуальних освітніх потреб, що потребує гнучкої організації навчально-пізнавальної діяльності школярів. У цьому контексті адаптивне навчання доцільно розглядати як підхід до організації освітнього процесу, спрямований на врахування індивідуальних освітніх потреб, навчальних можливостей, пізнавальних інтересів і темпу навчальної діяльності учнів шляхом варіювання змісту, методів, форм і засобів навчання.

Важливу роль у реалізації адаптивного підходу відіграють сучасні педагогічні технології, зокрема інтерактивні, проєктні та цифрові. Саме ці групи технологій створюють умови для диференціації навчальних завдань,

організації різних форм пізнавальної взаємодії, забезпечення варіативності способів подання навчального матеріалу та побудови індивідуальних освітніх траєкторій учнів. Використання цифрових платформ, інтерактивних сервісів, мультимедійних ресурсів і засобів навчальної аналітики дозволяє здійснювати моніторинг навчальних досягнень школярів, оперативно коригувати освітній процес та забезпечувати своєчасну педагогічну підтримку.

Водночас ефективність реалізації адаптивного підходу в історичній освіті залежить не лише від використання окремих цифрових ресурсів чи педагогічних технологій, а й від здатності вчителя інтегрувати різні форми та методи навчання, забезпечувати варіативність навчально-пізнавальної діяльності учнів і створювати умови для персоналізації освітнього процесу.

Це зумовлює необхідність теоретичного осмислення дидактичних можливостей сучасних педагогічних технологій та визначення їхньої ролі у процесі персоналізації історичної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема адаптивного навчання в сучасній педагогічній науці є предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених. У контексті освітніх трансформацій, цифровізації освіти та поширення особистісно орієнтованого підходу дослідники зосереджують увагу на питаннях персоналізації навчання, використання цифрових технологій, організації індивідуальних освітніх траєкторій та педагогічного супроводу здобувачів освіти.

Теоретико-методологічні засади адаптивного навчання висвітлено у монографії В. Бондаря, І. Шапошнікової, Т. Опалюк, Т. Франчук «Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика», у якій адаптивне навчання розглядається як система гнучкої організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Питання адаптивного навчання як чинника оптимізації освітнього процесу та підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти аналізують М. Василик, Н. Мельник, О. Притуля, І. Червінська та ін.

Проблеми використання цифрових платформ та інформаційно-комунікаційних технологій у системі адаптивного навчання досліджують О. Шелевер, Л. Капітан, О. Коновалов, які обґрунтовують можливості цифрових ресурсів у забезпеченні персоналізації освітнього процесу, моніторингу навчальних досягнень та організації індивідуальної освітньої траєкторії учнів.

У працях Л. Гачак-Величко, А. Мельник, О. Папач, О. Горожанкіної, Г. Різак розглядаються можливості використання штучного інтелекту в освітньому середовищі та його вплив на реалізацію диференційованого й адаптивного підходів у навчанні.

Окремий напрям досліджень пов'язаний із проблемами формувального оцінювання, моніторингу навчальних досягнень та розвитку критичного мислення здобувачів освіти. Зокрема, І. Процюк, Р. Козаченко, О. Сокур розкривають можливості формувального оцінювання в організації гуманітарної освіти, а О. Усата, І. Блохіна, В. Гаврик аналізують адаптацію освітніх інновацій для розвитку критичного мислення здобувачів освіти в контексті дослідницької діяльності.

У зарубіжній педагогічній науці проблема адаптивного та персоналізованого навчання також набула широкого висвітлення. У дослідженнях Н. Peng, S. Ma, J. Spector, D. Taylor, M. Yeung та інших учених адаптивне навчання розглядається як педагогічний підхід, що реалізується завдяки використанню цифрового освітнього середовища та навчальної аналітики. Н. Khosravi, S. Sadiq, D. Gasevic досліджують питання розроблення та впровадження адаптивних навчальних систем, а I. Gligorea, M. Сіоса та інші науковці аналізують можливості використання штучного інтелекту в системі e-learning і персоналізованого навчання.

Для дослідження важливими є також аналітичні матеріали OECD та Європейської Комісії, присвячені цифровій трансформації освіти, розвитку цифрових компетентностей педагогів і формуванню цифрового освітнього середовища. У документах *OECD Digital Education Outlook 2023*, *Education Policy Outlook 2024* та *European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu)* обґрунтовується необхідність інтеграції цифрових технологій у систему сучасної освіти та підкреслюється роль персоналізованого навчання у формуванні ключових компетентностей здобувачів освіти.

Попри наявність значної кількості наукових праць, питання використання сучасних педагогічних технологій у процесі персоналізації історичної освіти в умовах адаптивного навчання залишається недостатньо висвітленим. Подальшого наукового осмислення потребують можливості інтеграції інтерактивних, ігрових, проєктних і цифрових технологій у систему адаптивного навчання історії та їх роль у забезпеченні гнучкої організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Мета статті полягає у теоретико-методичному обґрунтуванні сучасних педагогічних технологій як засобу персоналізації історичної освіти в умовах адаптивного навчання, визначенні їхніх дидактичних можливостей та характеристиці особливостей використання інтерактивних, ігрових, проєктних і цифрових технологій у процесі організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Виклад основного матеріалу. Адаптивне навчання в сучасній педагогічній науці розглядається як підхід до організації освітнього

процесу, спрямований на врахування індивідуальних освітніх потреб, пізнавальних можливостей, навчального темпу та рівня підготовки учнів шляхом варіювання змісту, методів, форм і засобів навчання. У контексті історичної освіти реалізація адаптивного підходу пов'язана з необхідністю подолання традиційної стандартизованої моделі навчання, орієнтованої на «середнього учня», та переходом до особистісно орієнтованої й компетентнісної організації навчально-пізнавальної діяльності школярів [1].

Сутність адаптивного навчання полягає у здатності освітнього середовища змінювати зміст, рівень складності, способи подання навчального матеріалу та форми організації навчальної діяльності відповідно до результатів навчання учнів, їхніх пізнавальних потреб і навчальних можливостей [2, с. 187; с. 3, с. 35; 4]. Важливу роль у цьому процесі відіграє поєднання педагогічних і цифрових інструментів, що забезпечують моніторинг навчального прогресу школярів, аналіз їхніх освітніх досягнень та оперативне коригування освітнього процесу. Однією з ключових ознак адаптивного навчання є його спрямованість на персоналізацію освіти. Адаптивне освітнє середовище враховує не лише рівень знань учня, а й особливості сприйняття інформації, навчальний стиль, рівень мотивації та характер взаємодії з навчальним контентом. У процесі навчання учні можуть отримувати варіативні завдання, додаткові пояснення, підказки або різні формати подання навчального матеріалу залежно від індивідуальних освітніх потреб [5, с. 171-172].

Реалізація адаптивного підходу в історичній освіті потребує використання сучасних педагогічних технологій, які забезпечують варіативність змісту, форм і способів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. У практиці навчання історії для цього доцільно використовувати інтерактивні, проєктні та цифрові технології, оскільки саме вони створюють умови для диференціації навчальних завдань, організації різних форм пізнавальної взаємодії, індивідуалізації навчальної діяльності та побудови індивідуальних освітніх траєкторій учнів. Їх поєднання дозволяє вчителю гнучко реагувати на освітні потреби школярів, варіювати рівень складності навчальних завдань, способи подання інформації та рівень педагогічної підтримки.

Провідне місце в умовах адаптивного навчання посідають інтерактивні технології, оскільки вони ґрунтуються на активній взаємодії учасників освітнього процесу та створюють умови для залучення учнів до спільної навчально-пізнавальної діяльності. До інтерактивних технологій у навчанні історії відносимо кооперативне навчання, дискусійні методи, рольові та імітаційні ігри, симуляції, ситуативне моделювання. Їх об'єднує спільна дидактична основа – організація навчання через взаємодію, співпрацю,

обмін думками, спільне розв'язання проблемних завдань та активне залучення учнів до процесу конструювання знань[6, с. 39-40].

Дидактичні можливості інтерактивних технологій виявляються насамперед у здатності організовувати різнорівневу навчальну взаємодію, забезпечувати диференціацію навчальних завдань та створювати умови для співпраці учнів відповідно до їхніх індивідуальних освітніх потреб і навчальних можливостей. У процесі інтерактивної взаємодії школярі можуть працювати у різному темпі, виконувати різні ролі, обирати способи представлення результатів діяльності та отримувати необхідну педагогічну підтримку. Водночас інтерактивні технології сприяють розвитку критичного мислення, комунікативних умінь, навичок аргументації, співпраці та самостійної пізнавальної діяльності учнів.

Кооперативні форми організації навчальної діяльності сприяють створенню безпечного освітнього середовища, у якому школярі отримують емоційну та інтелектуальну підтримку, мають можливість навчатися у співпраці з однокласниками та поступово долати навчальні труднощі. Робота в парах і малих групах забезпечує позитивну взаємозалежність між учасниками освітнього процесу, коли результат діяльності окремого учня пов'язаний із результатами роботи всієї групи. Водночас учитель може варіювати склад груп, рівень складності навчальних завдань, способи їх виконання та форми представлення результатів відповідно до освітніх потреб і навчальних можливостей школярів.

Різновидом інтерактивних технологій є ігрові технології, зокрема симуляції та імітаційні ігри, що ґрунтуються на моделюванні історичних, суспільно-політичних і культурних процесів. Їх використання створює умови для активного залучення учнів до навчально-пізнавальної діяльності, розвитку критичного мислення, навичок прийняття рішень, співпраці та відповідальності за результати власної діяльності.

У процесі ігрового моделювання школярі можуть самостійно обирати ролі, аналізувати проблемні ситуації, висувати припущення щодо розвитку подій та аргументовано презентувати власну позицію. Водночас учні відтворюють у спрощеному вигляді діяльність суспільних інститутів, механізми ухвалення рішень та історичні процеси. Це можуть бути парламентські дебати, дипломатичні переговори, судові слухання, засідання органів влади, історичні реконструкції тощо.

Використання таких форм роботи дозволяє глибше зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки історичних подій, розвиває навички критичного аналізу суспільних процесів, аргументації та співпраці. Водночас учитель може варіювати рівень складності завдань, обсяг і характер навчальної інформації, способи участі школярів у спільній діяльності та

рівень педагогічної підтримки відповідно до їхніх освітніх потреб, навчальних можливостей, комунікативних здібностей і пізнавальних інтересів.

Ефективним засобом персоналізації історичної освіти є навчальні дискусії. Організовані під час уроку, вони створюють умови для активної пізнавальної взаємодії учнів, розвитку критичного мислення, формування вміння аргументувати власну позицію та аналізувати різні точки зору щодо історичних подій і процесів. Дискусія як організоване обговорення проблемного або суперечливого питання сприяє не лише поглибленню історичних знань, а й розвитку культури демократичного спілкування, навичок співпраці та толерантного ставлення до альтернативних поглядів.

У межах дискусійної діяльності вчитель може варіювати рівень складності проблемних питань, форми участі школярів у навчальній взаємодії та способи організації обговорення відповідно до освітніх потреб, рівня підготовки й комунікативних здібностей учнів. Школярі можуть виконувати ролі доповідачів, експертів, модераторів, аналітиків або спостерігачів, що забезпечує диференційовану участь учнів у навчально-пізнавальній діяльності та створює умови для активного залучення кожного школяра до освітнього процесу.

Окреме місце у системі адаптивного навчання історії посідає проєктна технологія навчання. У порівнянні з інтерактивними технологіями, вона орієнтована на організацію тривалої навчально-пізнавальної взаємодії між учнями та вчителем, що забезпечує більш глибоку індивідуалізацію освітнього процесу, розвиток дослідницьких умінь, пізнавальної самостійності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії школярів. У процесі виконання навчальних проєктів учні можуть самостійно обирати тематику дослідження, джерела інформації, способи опрацювання матеріалу, формат представлення результатів та рівень складності поставлених завдань. Така організація навчання сприяє активному залученню школярів до процесу конструювання власного освітнього досвіду та врахуванню їхніх пізнавальних інтересів і навчальних можливостей.

Слід зазначити, що у зарубіжних дослідженнях [7–11] адаптивне навчання переважно розглядається у контексті електронного та цифрового навчання, у центрі якого перебуває здобувач освіти з його індивідуальними освітніми потребами, навчальними можливостями, пізнавальними інтересами та особливостями навчальної діяльності. На думку англійських дослідників, адаптивність є способом побудови системи навчання, що моделює інтереси та освітні потреби користувача й забезпечує адаптацію навчального контенту відповідно до його індивідуальних характеристик [7]. У межах такого підходу адаптивна система навчання розглядається як система, здатна змінювати структуру, зміст і способи подання навчального матеріалу відповідно до індивідуальних особливостей здобувача освіти.

Функціонування адаптивних систем ґрунтується на так званій «моделі здобувача», відповідно до якої здійснюється добір змісту навчання, рівня складності завдань, способів подання інформації та форм організації навчальної діяльності. У процесі навчання така модель постійно уточнюється й коригується на основі аналізу результатів навчальної діяльності учня та особливостей його взаємодії з цифровим освітнім середовищем [8].

У зв'язку з цим особливого значення в системі адаптивного навчання набувають цифрові технології та засоби навчальної аналітики. Адаптивні цифрові платформи дозволяють у режимі реального часу збирати й аналізувати інформацію про навчальну діяльність учнів, визначати рівень їхньої навчальної активності, успішності та труднощів у засвоєнні навчального матеріалу. Це створює можливості для оперативного коригування освітнього процесу, диференціації навчальних завдань та організації індивідуалізованої педагогічної підтримки школярів.

Водночас ефективність адаптивного навчання залежить не лише від використання цифрових ресурсів, а й від педагогічної доцільності організації освітнього процесу, здатності вчителя інтегрувати різні педагогічні технології, забезпечувати варіативність змісту, методів і форм навчальної діяльності учнів. Саме тому адаптивне навчання доцільно розглядати як комплексну дидактичну систему, спрямовану на забезпечення гнучкої, варіативної та особистісно орієнтованої організації історичної освіти.

При вивченні історії у закладах загальної середньої освіти ефективним засобом реалізації адаптивного підходу є використання різних типів онлайн-ресурсів. Важливе місце серед них посідають освітні платформи, зокрема Google Classroom, Microsoft Teams та Edmodo, які забезпечують організацію дистанційного навчання, взаємодію між учителем і учнями, розміщення навчальних матеріалів та моніторинг навчальних досягнень школярів. Важливою перевагою таких платформ є можливість організовувати індивідуальні освітні маршрути, диференціювати навчальні завдання, здійснювати оперативний контроль результатів навчання та забезпечувати постійний зворотний зв'язок між учасниками освітнього процесу. Крім того, освітні платформи дозволяють учням працювати у власному темпі, повторно опрацьовувати навчальний матеріал і використовувати додаткові ресурси відповідно до власних освітніх потреб..

Широкі можливості для персоналізації навчання забезпечують інтерактивні сервіси для створення навчального контенту, зокрема LearningApps, Wordwall, Genially, Canva, Quizizz та Kahoot!. Їх використання дозволяє створювати інтерактивні вправи, вікторини, дидактичні ігри, візуальні матеріали та різнорівневі завдання відповідно до

освітніх потреб і навчальних можливостей учнів. Дидактичні можливості таких ресурсів полягають у здатності варіювати рівень складності навчальних завдань, способи подання інформації та форми взаємодії учнів із навчальним матеріалом. Водночас інтерактивні сервіси забезпечують оперативний зворотний зв'язок, створюють умови для індивідуалізації навчальної діяльності та дозволяють організовувати навчання у власному темпі. Їх використання також сприяє підвищенню навчальної мотивації школярів, розвитку пізнавальної самостійності та активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Ефективним засобом візуалізації історичного матеріалу в умовах адаптивного навчання є цифрові карти, хронологічні стрічки та візуальні інструменти, зокрема Google Earth, TimelineJS та TimeMaps. Такі ресурси сприяють візуалізації історичних подій і процесів, розвитку просторового та хронологічного мислення учнів, формуванню вмінь аналізувати історичні карти, порівнювати історичні явища та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Їх важливою перевагою є можливість поєднання різних способів подання історичного матеріалу — текстових, візуальних, аудіовізуальних та інтерактивних, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості сприйняття інформації школярами. Крім того, використання цифрових карт і хронологічних стрічок створює умови для самостійного дослідження історичних процесів та організації навчання у власному темпі.

Педагогічні можливості онлайн-ресурсів у навчанні історії є надзвичайно широкими. Насамперед цифрові інструменти забезпечують візуалізацію історичного матеріалу через використання інтерактивних карт, схем, інфографіки, відеофрагментів, віртуальних музеїв та цифрових історичних реконструкцій. Це сприяє підвищенню пізнавального інтересу учнів і полегшує сприйняття складних історичних процесів та явищ. Водночас цифрова візуалізація створює умови для добору різних форматів подання навчального матеріалу відповідно до пізнавальних потреб і навчальних стилів школярів.

Крім того, цифрові ресурси створюють сприятливі умови для організації дослідницької та проектної діяльності школярів. Використання електронних архівів, цифрових бібліотек, онлайн-документів, сервісів спільної роботи та мультимедійних платформ дозволяє учням самостійно здійснювати пошук, аналіз і систематизацію історичної інформації, формувати навички роботи з джерелами та презентувати результати власної діяльності. Такі ресурси забезпечують можливість індивідуалізації дослідницьких завдань, варіювання рівня їхньої складності та вибору способів представлення результатів роботи відповідно до освітніх можливостей учнів.

Висновок. Отже, використання цифрових ресурсів у поєднанні з інтерактивними та проєктними технологіями навчання створює умови для реалізації адаптивного підходу в історичній освіті. Адаптивне навчання історії ґрунтується не на використанні окремої педагогічної технології, а на комплексному поєднанні різних форм організації освітнього процесу. Їх інтеграція забезпечує гнучке проєктування навчально-пізнавальної діяльності учнів, варіативність змісту, форм і способів навчання, а також дозволяє враховувати індивідуальні освітні потреби, рівень підготовки, пізнавальні інтереси та навчальний темп школярів.

Водночас дидактична синергія сучасних технологій сприяє переходу від переважно репродуктивної моделі навчання до особистісно орієнтованої та компетентісної історичної освіти. У таких умовах учитель виступає не лише транслятором знань, а фасилітатором, консультантом і координатором індивідуальної освітньої траєкторії учня, забезпечуючи педагогічну підтримку, навчальну взаємодію та розвиток самостійної пізнавальної діяльності школярів.

Література:

1. Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика: монографія / В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова, Т. Л. Опалюк, Т. Й. Франчук. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 308 с.
2. Ляшенко О.І. Адаптивне навчання як ознака сучасних дидактичних систем. *Актуальні проблеми психології*. 2019. Вип. 10. С.185-195.
3. Десятов Т. М. Інтелектуальні адаптивні навчальні системи дорослих. *Вісник Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки. 2015. № 34 (367). С. 34-40
4. П'ятниця-Горпинченко, Н. (2022). Концепція системи адаптивного навчання в сучасних умовах. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2022. Вип. 90(ІІ2). С. 229-236.
5. Дороніна Т.О., Іванова В.В. Адаптивне навчання (adaptive learning) як тренд сучасної освіти (до визначення поняття). *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка». 2023. № 10(28) С. 167-176.
6. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: Видавництво. А.С.К., 2004. 192 с.
7. Onah D.F.O. Massive open online courses- an adaptive learning framework / D.F.O. Onah, J.E. Sinclair. *9th International Technology, Education and Development Conference, IATED*, Madrid, Spain, 2-4 March. – Madrid, 2015. – P 1258-1266.
8. Aammou S., Jdidou Y., Jdidou A. Toward new method for adaptive learning in MOOC. *INTED2017 Proceedings*. 2017. P. 9424-9428.
9. Abimbola B. L., Akinremi T. A., Akinola J. O., Akanni M. I., Obada P. O., Okem C. U. Adaptive E-learning System. URL: <https://surl.li/udvtos>
10. Kostolányová K., Šarmanová J., Takács O. Adaptive e-learning and its evaluation. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*. 2012. Vol. 5, No. 4. P. 212-225.

11. Laroussi M. Ontology in Adaptive learning environment. Workshop on Learning Technology for Education in Cloud (LTEC'12). URL: <https://surl.li/hmzmbz>

References:

1. Bondar, V. I., Shaposhnikova, I. M., Opaliuk, T. L., & Franchuk, T. Y. (2018). *Adaptyvne navchannia studentiv profesii vchytelia: teoriia i praktyka* [Adaptive Learning of Teacher Profession Students: Theory and Practice]. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].
2. Liashenko, O. I. (2019). Adaptyvne navchannia yak oznaka suchasnykh dydaktychnykh system [Adaptive Learning as a Feature of Modern Didactic Systems]. *Aktualni problemy psykholohii* [Current Issues of Psychology], (10), 185–195 [in Ukrainian].
3. Desiatov, T. M. (2015). Intelktualni adaptyvni navchalni systemy doroslykh [Intelligent Adaptive Learning Systems for Adults]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni B. Khmelnytskoho. Serii: Pedahohichni nauky* [Bulletin of Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy. Series: Pedagogical Sciences], 34(367), 34–40 [in Ukrainian].
4. Piatnytsia-Horpynchenko, N. (2022). Kontseptsiiia systemy adaptyvnoho navchannia v suchasnykh umovakh [The Concept of an Adaptive Learning System in Modern Conditions]. *Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehtratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru* [Higher Education of Ukraine in the Context of Integration into the European Educational Space], 90(I)2, 229–236 [in Ukrainian].
5. Doronina, T. O., & Ivanova, V. V. (2023). Adaptyvne navchannia (adaptive learning) yak trend suchasnoi osvity (do vyznachennia poniattia) [Adaptive Learning as a Trend of Modern Education (Towards Defining the Concept)]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky. Seriiia "Pedahohika"* [Prospects and Innovations of Science. Series "Pedagogy"], 10(28), 167–176 [in Ukrainian].
6. Pometun, O., & Pyrozhenko, L. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia* [Modern Lesson. Interactive Learning Technologies]. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].
7. Onah, D. F. O., & Sinclair, J. E. (2015). Massive Open Online Courses – an Adaptive Learning Framework. *9th International Technology, Education and Development Conference (INTED2015 Proceedings)*, 1258–1266 [in English].
8. Aammou, S., Jdidou, Y., & Jdidou, A. (2017). Toward New Method for Adaptive Learning in MOOC. *INTED2017 Proceedings*, 9424–9428 [in English].
9. Abimbola, B. L., Akinremi, T. A., Akinola, J. O., Akanni, M. I., Obada, P. O., & Okem, C. U. Adaptive E-learning System. Retrieved from <https://surl.li/udvtos> [in English].
10. Kostolányová, K., Šarmanová, J., & Takács, O. (2012). Adaptive E-learning and [in English].
11. Laroussi, M. Ontology in Adaptive Learning Environment. *Workshop on Learning Technology for Education in Cloud (LTEC'12)*. Retrieved from <https://surl.li/hmzmbz> [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 12.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.05.2026